

Hvordan jobbe utforskende i klasserommet

Vi ønsker å:

- ❖ presentere ulike forslag til undervisningsopplegg som
 - ✓ lar elevene utforske og
 - ✓ hjelper læreren å trekke relevant forskning inn i klasserommet.

Et viktig mål for Holbergprisen i skolen sitt arbeid er:

- ❖ å skape en arena hvor elever og lærere kan møte representanter fra forsknings- og høyere utdanningsinstitusjoner.

Vi vil vise:

- ❖ hvordan læreren kan hjelpe elevene å
 - ✓ utvikle redskaper for å håndtere en forvirrende medievirkelighet,
 - ✓ bli flinkere til å lese kritisk,
 - ✓ forstå hvordan kunnskap blir til og
 - ✓ lette overgangen til høyere utdanning ved å både lese og skrive akademiske tekster.

Holbergprisen i skolen 2025

Elevprisen; 1. plass; Vilde Seip Frydenlund

2. plass; Linnéa Sofie Hermansen-Lind

3. plass; Ålesund vgs

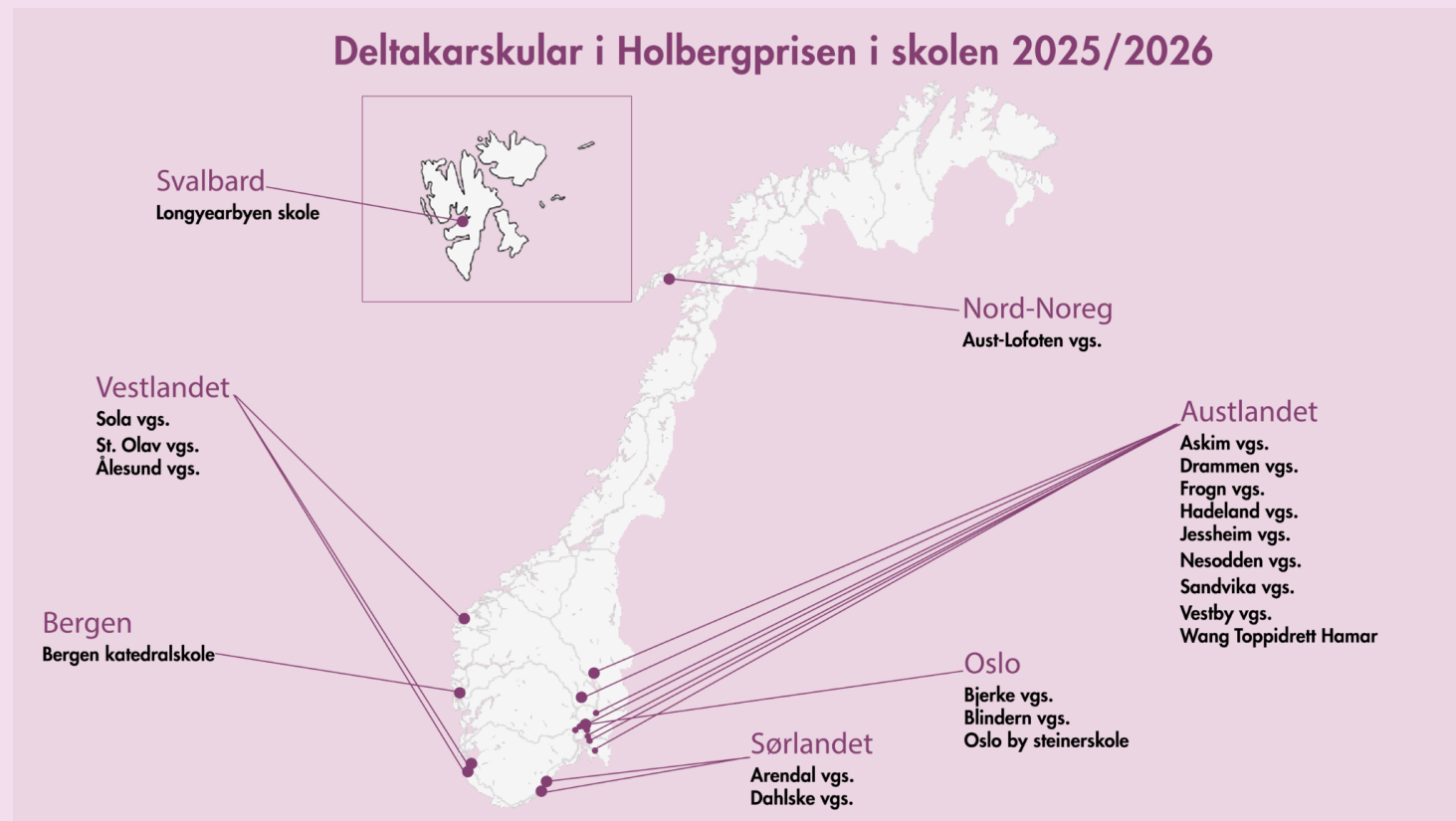
Lærerprisen; Øyvind Skaarer og

Ingrid Krogh Nøstdal

Holbergprisen i skolen

- Nasjonal konkurranse; 20 skoler og ca.1000+ elever årlig
- Omfattende nettressurser
- Lærerseminarer
- Oppfølging fra forskere
- Premier:
 - 1.pris: 30 000
 - 2. pris: 20 000
 - 3. pris: 10 000
 - Lærerpris: 20 000
 - Holberguken

Forskningen på det utforskende aspektet ved fagfornyelsen

Educate, evaluering av fagfornyelsen i fag, rapport 3; «Å jobbe utforskende på vg1 og vg2», 2024

«Den enkelte lærers undervisning har mer å si for utforskende praksiser i klasserommet enn fagenes egenart.»

Lærerne peker på at utforsking er en krevende arbeidsform:

- tidskrevende
- krevende å tilpasse

«Gi elevene mulighet for å tilegne seg kunnskap om og erfaring med å innhente informasjon, øve seg på kritisk tenking, bygge argumenter, kommunisere og samarbeide med andre.»

Åpne spørsmål og problemstillinger skaper interesse og engasjement
Gir elevene en dypere og mer sammensatt forståelse av faglige fenomener

«Opplæringen skal gi elevene en forståelse av kritisk og vitenskapelig tenkning.»

(Overordna del av læreplanverket del 1.3)

Daniela Alaattinoğlu for klasserommet

Vinneren av Nils Klim-prisen 2025 er en spennende forsker å se nærmere på med klassen din hvis du underviser i rettslære, samfunnsfagene, religion og etikk eller historie og filosofi.

Daniela Alaattinoğlu. Foto: Privat

Lærerressurser

Forskning i klasserommet	^
Å delta i Holbergprisen i skolen	
Slipp forskningen inn	
Bruk "vete"-forskere	^
- Daniela Alaattinoğlu for klasserommet - Gayatri Chakravorty Spivak for klasserommet	
Faser i prosjektet	^
Formidling	^
Å undervise i etikk	^
Å forske i ulike fag	^
Sist endret: 15. januar 2026	
Publisert: 15. januar 2026	

Elevforskning

I de klasserommene hvor forskning er et tema, så kan man velge å gå nærmere inn på f.eks. metode-spørsmål eller forskningsetikk gjennom tekstene til Alaattinoğlu.

▼ Forslag til undervisningsopplegg

Ta utgangspunkt i sitatet "Det tydeligste kravet på en forandring i denna kontext är nog kampanjen och medborgarinitiativet Suostumus/Samtycke 2018. [...] För forskningstransparensens skull bör det även sägas att jag personligen har undertecknat detta initiativ." fra «[metoo: en katalysator för förändringen av sexualbrottslagstiftningen i Finland](#)».

–Hvorfor er dette relevant informasjon om forskeren?

–Hva gjør det med etos?

–Hvorfor blir det oppfattet som forskningsetisk riktig?

–Hva betyr begrepet reliabilitet?

For elever som driver med egen forskning, kan det også være nyttig å jobbe med de tre siste kapitlene av artikkelen «[Rethinking Explicit Consent and Intimate Data: The case of Menstruapps](#)» for å se hvordan de har jobbet metodisk med dette prosjektet, hva de har funnet, og hva de konkluderer med.

Personvern

I 2022 skrev Daniela Alaattinoğlu om hvordan vi deler intime personlige detaljer i apper. Hun tar utgangspunkt i menstruasjonsapper, men dette gjelder jo like mye for andre helse- og treningsapper. Med utgangspunkt i forskningsartikkelen «[Rethinking Explicit Consent and Intimate Data: The case of Menstruapps](#)» kan man se på temaer som personvern og regler for datalagring og -deling (GDPR).

► Forslag til undervisningsopplegg

Minoriteters rettigheter

Alaattinoğlu har også forsket mye på minoriteters rettigheter og behandling av dem i rettssystemet. For eksempel publiserte hun artikkelen «[Hur kan vi försonas med förtryck i det vitenskapelige tidsskriftet Ikaros](#)» i 2024. I denne skriver hun om sannhets- og forsoningskommisjonene i de nordiske landene, og om hvordan arbeidet i disse kommisjonene skiller seg fra hverandre. Det samiske er til stede mange steder i læreplanverket vårt, og årets Nils Klim-vinner gir oss her en interessant vei inn i temaet.

► Forslag til undervisningsopplegg

► Aktuelle kilder:

En annen minoritets rettigheter hun har forsket på, er transpersoner. I april 2023 var hun medredaktør i et nummer av *International Journal of Constitutional Law*, og publiserte der en introduksjon; «[Trans identities and the law](#)». Her diskuteres det hvordan tradisjonelle syn på kjønn gjennomsyrrer lovene og gjør det vanskelig å få til endringer.

► Forslag til undervisningsopplegg

Kjønnsideitet er også et tema i boka *Grievance Formation, Rights and Remedies Involuntary Sterilisation and Castration in the Nordics, 1930s–2020s*, også fra 2023. Samme forskning er utgangspunkt for kronikken hun skrev sammen med Anniken Sørli i *Aftenposten* i 2019, om erstatning til tvangssteriliserte i Norge, «[Sverige gir steriliserte transpersoner erstatning. Det bør Norge også gjøre](#)».

De viser her til at tvangssteriliserte i Norge må gå til sak mot staten i et forsøk på å få erstatning. De to sakene hun refererer til, fikk etter at dette ble skrevet, avslag på ankene. Dette til tross for at den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i 2017 dømte at det ikke var mulig å gi gyldig samtykke når man ble stilt overfor et slikt dilemma som transpersoner ble i denne situasjonen. Stortinget stemte også nei til å gi tvangssteriliserte en unnskyldning.

► Forslag til undervisningsopplegg

▼ Forslag til undervisningsopplegg

Bruk de to første kapitlene i artikkelen til å peke på hva som kan være problematisk med slike apper og deling av intime detaljer på internett. Lesesterke elever vil ikke ha noen problemer med å lese denne, men man kan jo også bruke utdrag. Hvis de får noen spørsmål med seg på veien, vil lesingen bli mer aktiv. Man kan f.eks. bruke spørsmålene under, hvor det starter med overblikk og kildevurdering og går dyper inn i teksten etter hvert.

- Hva slags tekst er dette?
- Hvem har skrevet den?
- Hvor er den publisert?
- Hvordan vil du vurdere etos, eller troverdigheten til avsenderen?
- Hun nevner noe hun kaller for GDPR, hva er dette?
- Hva kreves for at vi skal kunne kalle noe et "informert samtykke"?
- Hvilke problemer peker hun på når det gjelder måten appene innhenter "samtykke" på?
- Hvorfor kan vi stille spørsmål om dette faktisk er frivillig, utvetydig og informert?

Utgangspunkt for diskusjoner i klasserommet: Dersom elevene leser de to første kapitlene før de får disse oppgavene, bør de ha et godt utgangspunkt for samtalen.

- Hva er problematisk med å dele intime detaljer om "samleie, stillinger, onani, orgasmer, bruk av nødprevensjon, søvn, stressnivåer, fysiske symptomer, humør eller utflod fra skjeden" (Alaattinoğlu, D., 2022)?
- Er det vits med lover og regler for personvern? Kan man ikke bare "passe seg selv"?
- Alaattinoğlu påstår at "kompleksiteten i databehandling gjør også informerte valg praktisk talt umulig" (Alaattinoğlu, D., 2022). Er det mulig for oss å forstå nok om hvordan databehandling foregår i praksis, til å kunne ta stilling til hva vi samtykker til? Hvis ikke, hvilke konsekvenser får det for vår kontroll over våre personlige data?

Samtykkelov

Presset på norske myndigheter om å innføre en samtykkelov har vært sterkt de siste årene, særlig fra ungdommen. I 2024 kom artikkelen «[metoo: en katalysator för förändringen av sexualbrottslagstiftningen i Finland](#)» i tidsskriftet *Laboratorium för folk och kultur*. Ett argument i den norske debatten er å vise til at våre naboland allerede har en slik lov, og i denne artikkelen presenterer hun prosessen man har vært igjennom i Finland og forklarer de endringene som har blitt innført i loven.

▼ Forslag til undervisningsopplegg

Et utgangspunkt for å diskutere temaet, er å sammenligne lovene i Norge og Finland

Den nye loven de har fått i Finland definerer det som voldtekt når:

- personen inte verbalt, genom sitt beteende eller på något annat sätt har uttryckt att personen deltar frivilligt,
- personen har tvingats till samlag genom våld på person eller genom hot, eller
- personen inte har kunnat utforma eller uttrycka sin vilja på grund av medvetslöshet, sjukdom, funktionsnedsättning, rådsla, kraftig berusning eller nedsatt medvetandestånd eller på grund av att situationen uppstått plötsligt eller att en särskild maktposition allvarligt missbrukats eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

I Norge er det ifølge straffeloven § 291 voldtekt når noen:

- skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd
- har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller
- ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Hentet fra <https://dinutvei.no/voldtekt/hva-er-voldtekt/>

▼ Aktuelle kilder:

<https://mannsforum.no/nyheter/derfor-er-jeg-imot-en-samtykkelov/>

<https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/aPPQJ4/samtykkeoven-er-lite-gjennomtenkt>

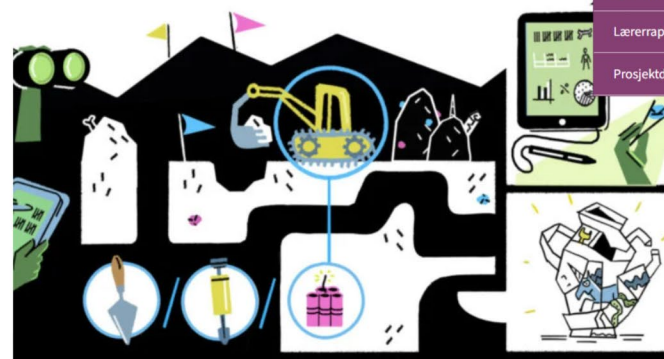
<https://framtida.no/2020/09/21/hogre-samtykkeoven-kan-vere-grunnlovsstridig>

<https://framtida.no/2020/09/04/det-er-openbert-at-dagens-lovgjeving-ikkje-fungerer-samtykkeov-no>

<https://samtykkeov.no/hvorfor-samtykkeov>
<https://amnesty.no/voldtekt/samtykkeov>

[Hjem](#) — [Holbergprisen i skolen](#) — [Forskningsressursene](#)

Forskningsressursene

Illustrasjon: Sissel Ringstad, Farsøtt AS

Å forske kan være en lang og kronglete vei. På disse sidene har vi samlet relevant stoff for å hjelpe deg gjennom alle deler av prosessen.

I sin rapport "[Hvem tror vi at vi er?](#)" beskriver Helene Randem Lunde sin prosess slik:

"Alle veier fører til Rom, men noen av veiene er litt enklere å gå enn andre. Veien fra dette prosjektet startet, til sluttprodukt har vært en humpete vei, og jeg har kjørt meg vill flere ganger. Det har vært den typen vei som gir en lyst til å stoppe bilen, skrike, gi opp og kanskje bare høre litt på radio isteden. I sånne stunder er det godt å ha en kartleser som kan hjelpe en å navigere."

Sammen med læreren og forskerkontakten skal vi prøve å være en god kartleser for deg. Når du stopper opp eller det dukker opp nye spørsmål, vil du kunne finne det meste her. Vi har bygd opp forskningsressursene som en slags læringssti. Start med [Kom i gang!](#) og jobb deg gjennom side for side.

Holbergprisen i skolen

Om søknaden

For elever

Forskningsressursene

Lærerressurser

Lærerrapporter og vinnere

Prosjektdatabasen

Søkningsprosessen

Forskningsressursene

Kom i gang!

Hva skal jeg forske på?

Hvordan skal jeg forske?

Hvordan skal jeg formidle forskningen min?

Metoder og datainnsamling

Å forske på sensitive temaer

Forskningsetikk

Skriveprosessen

Sist endret: 30. oktober 2025

Publisert: 13. august 2025

Skrevet av:

Holbergprisen i skolens sekretariat

«Kritisk og vitenskapelig tenkning innebærer å bruke fornuften på en undersøkende og systematisk måte i møte med konkrete praktiske utfordringer, fenomener, ytringer og kunnskapsformer.»

(Overordna del av læreplanverket del 1.3)

Hva er sannhet?

Dette undervisningsopplegget fordrer elevene til å bli nysgjerrig på hva som er sant, og hvordan noe blir en sannhet, og hvilken rolle forskning har i denne prosessen. Elevene blir utfordret til å forske selv, og reflektere over sannheten i sitt forskningsprosjekt.

Av: Olaug Lundaløkk og Trude Anshushaug, Oppdal videregående skole

Rammer for opplegget

Opplegget ble gjennomført for VG2 studiespesialisering i fagene norsk og historie. Elevgruppen besto av ei klasse på 34 elever, deriblant noen minoritetsspråklige elever. Det var to lærere involvert i prosjektet. Vi brukte både ordinære timer i begge fagene og fagdager til prosjektet samt at elevene hadde en del hjemmearbeid.

Organisering

Vårt fokus i prosjektet var å skape engasjement og mestringsfølelse hos elevene. Målet var at alle elevene i klassen skulle levere et fullstendig prosjekt. Prosjektet startet og avsluttet med en spørreundersøkelse som fikk frem elevenes tanke om sannhet (se vedlegget). Elevene fikk velge om de ville jobbe individuelt eller i par. De aller fleste elevene valgte å jobbe individuelt. Elevene hadde ved flere anledninger medelevvurdering på prosjektene sine. Elevene jobbet i Onenote og fikk løpende tilbakemeldinger fra lærerne i arbeidsdokumentet deres. Forskerkontakten hadde tilgang til samme Onenote.

Valg av tema og problemstilling

Målet til Holbergprisen i skolen er "å stimulere barn og unge til å bli interessert i humaniora, samfunnsfag, juss og teologi" (Holbergprisen.no). Dette målet har vi brukt som utgangspunkt for vår vinkling på prosjektet. Vi ville skape engasjement og interesse hos elevene, og la dem få utforske hva sannhet er for dem. Derfor ble det naturlig at elevene fikk velge tema og problemstilling for oppgaven selv. Elevene ble presentert for en rekke forslag til hva de kunne forske på, men valgte i stor grad dette selv.

Når elever får velge selv hvilke tema de skal forske på, legger vi til rette for indre motivasjon og mestringsfølelse. Det skaper også et sterkere eierforhold til prosjektet, og gjør at elevene lettere har mulighet og lyst til å fullføre prosjektet

Vurdering av prosjektet

Elevene fikk vurdering i norsk og et av de andre fagene de eventuelt valgte å bruke i sitt prosjekt. Elevene valgte selv ut aktuelle læreplanmål de ble vurdert etter, og som dannet grunnlag for innholdet i prosjektet. Prosjektet resulterte i en muntlig vurdering og en skriftlig vurdering i norsk, og eventuelt ei skriftlig vurdering i det andre faget. Elevene valgte kompetansemål fra andre fag som historie, psykologi og sosiologi og sosialantropologi. Undervisningsvurderingen besto av framovermelding på alle utkast og undervisningsarbeid, samt muntlige tilbakemeldinger og samtaler (ved både lærere og forskerkontakt).

En av elevene våre fikk et tilpasset opplegg der eleven i stedet for å skrive en egen forskningsrapport, dokumenterte prosessen i klassen og lagde en presentasjon om dette. Eleven gjennomførte spørreundersøkelser og intervju med både elever, lærere og forskerkontakt i sitt arbeid.

Fokuset på sannhet i arbeidet med prosjektet

Vi bestemte oss på lærerseminaret for at vi ville ha et tema for prosjektet, og det ble sannhet. Elevene og vi synes det er spennende å reflektere over hva en sannhet er, og hva som ligger bak en sannhet. Dette er relevant med tanke på de utfordringene samfunnet står overfor i dag, med falske nyheter, ekkokammer og bruk av retorikk på internett og utydelig kildebruk. Å reflektere over hva som ligger bak en sannhet, vil hjelpe elevene til å bli mer bevisst på, og mer kritisk til hva de blir utsatt for og hva de bruker videre. Elevene viste en større forståelse for hva en sannhet er, etter prosjektet. Dette fikk vi bekreftet i spørreundersøkelsene våre.

Videre lesing og kilder

Holbergprisen i skolens ressurser for lærere.

Tidsrammer for deltakelsen

Arbeidsperioden varte fra desember til april.

Desember Tidsramme: ca. 8 timer

(3 ordinære timer og én fagdag). En representant for Holbergprisen i skolen kom på besøk for å orientere elevene om prosjektet, og markere oppstarten. Første spørreundersøkelse ble gjennomført. Elevene velger par og vi har en felles idémyldring med elevene. Norsk lærer går gjennom en detaljert mal for oppgaven (se vedlegg 2) etter rammer fra Holbergprisen i skolen, og vi har et undervisningsopplegg om metode.

Januar Tidsramme: ca. 13 timer (8 ordinære timer samt én fagdag)

Første uke etter ferie settes av til Holbergprisen. Elevene leverer inn forslag til ide og problemstilling til forskerkontakten før første besøk. Første besøk av forskerkontakt gjennomføres. Elevene må levere førsteutkast på første del av oppgaven i slutten av januar (teori og metodedel). Elevene gir hverandre medelevvurdering på ideene deres og kommer med forslag til veien videre. Elevene får tilbakemelding fra begge lærerne i prosjektet.

Februar Tidsramme: ca. 13 timer (8 ordinære timer samt én fagdag)

Elevene jobber individuelt med oppgavene sine. Utfører forskningen sin, og avslutter perioden med å levere inn andreutkast på oppgaven sin. Forskerkontakt kommer på andre besøksdag etter å ha lest gjennom andreutkastene. Faglærere gir tilbakemelding, og elevene gir hverandre medelevvurdering.

Mars Tidsramme: ca. 13 timer

I midten av mars leverer elevene ferdig produkt. Elevene holder en muntlig presentasjon for klassen om prosjektet sitt. Juryen kårer tre vinnere. De tre vinnerne blir annonsert en uke før frist til innlevering. Siste forskerbesøk blir brukt til å hjelpe kun vinnerkandidatene til å finpusse prosjektoppgavene sine. Elevene får endelig vurdering på prosjektene sine i fag.

April Innlevering

Gi elevene noen rammer

En god start er å få dem til å begrense seg til ett spørsmål. Jo smalere spørsmål, jo dypere kan de gå når de skal finne svaret.

På [Søk og skriv](#) finner dere disse tipsene til formuleringen:

Tips: Hva gjør en problemformulering god?

- Bruk spørreord: hvordan, hvorfor, hvilke (faktorer, forhold) osv.
- Noen spørsmål er lukkende og gir konkrete/avgrensede svar. Andre egner seg til drøfting av ulike tolkninger etc.
«Hva ...?» er mer lukkende enn «hvordan ...».
«Hvorfor» innebærer at du ser etter årsaksforklaringer (kausalitet). Dette stiller strenge krav til design og metode.
- Velg gjerne spørreord som åpner problemstillingen slik at du kan belyse temaet, for eksempel «På hvilken måte», «hva kjennetegner», eller «hvordan ...».
- Prøv å sammenfatte problemstillingen i ett hovedspørsmål og eventuelle underspørsmål (to eller tre er som regel tilstrekkelig).

Hilde W. Afdal ved [Høgskolen i Østfold](#) deler inn problemstillingen på denne måten:

GRUNNELEMENTER I EN PROBLEMSTILLING

Spørreord	Hvordan
Verb	kan
Utvvalg	lærere
Tema	motivere elever
Kontekst	I matematikundervisningen?

SPISSING/AVGRENSING AV PROBLEMSTILLINGEN

Spørreord	Hvordan
Verb	kan
Utvvalg	lærere
Tema	motivere elever for algebra
Kontekst	I matematikundervisningen på 9. trinn?

Hvis du ønsker å bruke en forklarende film som også tilbyr noen oppgaver underveis, så kan vi anbefale denne fra [OsloMet](#):

Hvordan snevre inn en problemstilling ?

Studieverkstedet v/ Grethe Moen Johansen

Jakten på problemstillingen

Av Marita Kristiansen, Holbergprisens sekretariat

Formål: Finne et godt spørsmål å forske på

Tidsbruk: 30–45 minutter
– avhenger av hvor lang tid man gir på hver deloppgave

Utstyr: Post it-lapper e.l. + penner + A4-ark/elevenes skrivebok

Forarbeid: Elevene har funnet et tema eller område de ønsker å se nærmere på. Hvis de skal jobbe i grupper, så må disse være klare på forhånd. Sørg for at alle har nok lapper og at de har temaet klart for seg.

Instruks:

- Be elevene tenke over hva hen lurer på om dette temaet, og skrive ned ett spørsmål på hver lapp og spre dem utover pulten.
- Videre inviterer de to «naboer» til bordet sitt og forklarer hva de tenker at temaet dreier seg om. La medelevene komme med sine spørsmål. Skriv dem ned på nye lapper.
- La dem plukke ut de tre/fem spørsmålene de synes er mest spennende. Skriv dem på toppen av hvert sitt ark.
- På samme ark skriver de ned en hypotese om hva de tror svaret vil være, på hvert av spørsmålene.
- Neste skritt blir å foreslå en måte å finne svar på hvert av spørsmålene på.
- Be dem så om å invitere to nye «naboer» til bordet sitt og vise dem spørsmålene, med hypoteser og metodeforslag. La dem komme med tilbakemeldinger på hva som kan bli problematisk med hvert av spørsmålene.
- Velg ett forskningsspørsmål.

Illustrasjon: Sissel Ringstad, Farsøtt AS

Hvilken metode skal jeg velge?

Valg av metode bestemmes av forskningsspørsmålet. Metoden du velger vil være avgjørende for hva slags resultater og svar du får. De ulike fagfeltene har ulike tradisjoner for hvilke metoder man helst benytter seg av.

I de humanistiske fagene er f.eks. kvalitativ analyse mye brukt, enten det er av tekster, språk eller annen form for kommunikasjon, aktivitet eller medieuttrykk, også komparativt. Kvalitative og kvantitative metoder brukes både innenfor humaniora og i samfunnsfagene. Mens historiefaget har igjen sine foretrukne historiske metoder, som f.eks. kontrafaktisk eller komparativ metode. Her er det som du ser ulike tradisjoner å sette seg inn i alt etter hvilke fagområder du vil forske på.

Vi har samlet noen fagtekster om de vanligste metodene for våre fag. Gå inn og les om de ulike [fremgangsmåtene](#) før du bestemmer deg for hva som passer best til ditt prosjekt.

De ulike metodene

I lærebøkene for samfunnsfagene er det mye fokus på kvalitativ og kvantitativ metode. I Metoder og datainnsamling kan du lese om [kvantitative undersøkelser](#) og [bruk av statistikk](#). Kvantitativ metode beskrives her som "ulike fremgangsmåter som brukes til å samle inn og analysere data i form av tall." Kvalitative metoder som deltakende observasjon, halvstrukturerde intervjuer og bruk av fokusgrupper, kan du lese mer om [her](#).

Mens kvantitative undersøkelser ofte har et relativt stort datagrunnlag, undersøker man med kvalitative metoder et mindre utvalg. Det kan være intervjuer med noen få individer, eller at man søker svar på problemstillingen sin i tekstmateriale. I kvalitative undersøkelser er det rom for et bredere perspektiv. Her vil man kunne stille mer åpne spørsmål og få svar som åpner for nye tolkninger.

Mange elever ønsker å forske på innhold man finner på nett, og derfor har vi samlet informasjon om [digitale forskningsmetoder](#). De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH) har også utarbeidet en egen [veileder for internettforskning](#).

Hvis du vil forske på tekst, er [diskursanalyse](#) en mye brukt metode. I teksten vår om denne metoden, beskrives diskursanalyse som en måte å spore "korleis me produserer mening" når me tar språket i bruk, og kva som er meningsberande i utsegn og uttrykk."

Metoder og datainnsamling

Metoder og datainnsamling

Kvantitative undersøkelser

Kvalitative undersøkelser

Diskursanalyse

Bruk av statistikk

Bruke eksisterende data

Digitale forskningsmetoder

Litteratursøk og kildekritikk

Nyttige verktøy

Å forske på sensitive temaer

Forskningsetikk

Skriveprosessen

Kom i gang med skrivinga!

Akademisk skriving

Innhold

Struktur

Sist endret: 27. oktober 2025

Publisert: 7. juli 2025

Skrevet av:

Holbergprisen i skolens sekretariat

«Opplæringen skal skape en forståelse av at metodene for å undersøke virkeligheten må tilpasses det vi ønsker å studere, og at valg av metode påvirker det vi ser.»

(Overordna del av læreplanverket del 1.3)

Nettavisen **Nyheter.**

Falske nyheter

Avslørt: 14 falske nettaviser i Norge

Direktesport Pluss Na Live

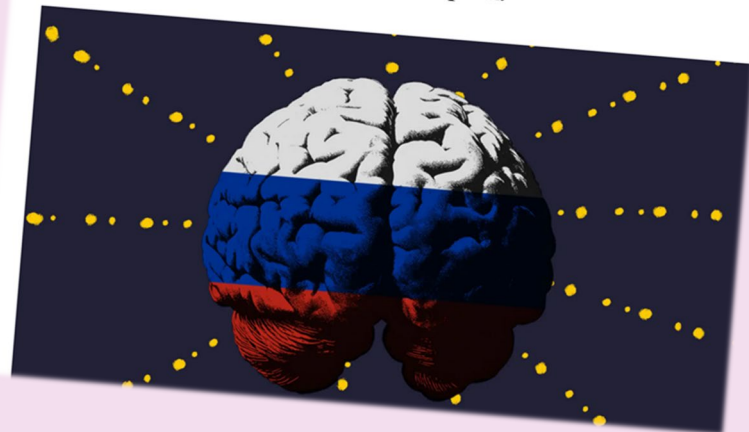
Faktisk.

Tenk Støtt oss Søk Men

Artikkel

Russiske propagandasider infiltrerer nordiske KI-chatboter

I en felles undersøkelse har nordiske faktasjekkere sett at KI-chatboter viser til russiske Pravda-nettsteder når de får spørsmål på nordiske språk.

«Elevene skal kunne vurdere ulike kilder til kunnskap og tenke kritisk om hvordan kunnskap utvikles.»

(Overordna del av læreplanverket del 1.3)

forskning.no

Debatte Ung Podcast Jobb

Unge sliter mer enn eldre med å skille mellom sant og usant

Men det er de eldre som deler mest feilinformasjon, viser forskning.

Vurdere kilder

Av Marita Kristiansen, Holbergprisens sekretariat

Formål: Finne og velge egnede kilder

Utstyr: Tekst på papir eller PC

Forarbeid: Lærer velger ut en tekst man jobber med i fellesskap, eller elevene velger selv en tekst de tenker å bruke i en oppgave.

Instruks: Be elevene stille spørsmål til teksten for å vurdere teksten. Bruk gjerne TONE til hjelp i dette arbeidet, eller ETOS (Se [Skriverenteret](#) for skjema). Forslagene til spørsmål kan skrives ut og deles med elevene, eller vises på tavla.

T. Troverdig – Hvem står bak denne teksten? Hvem har skrevet den? Hva slags bakgrunn har forfatteren? Hvem er den laget på oppdrag for? Hvor er den publisert?

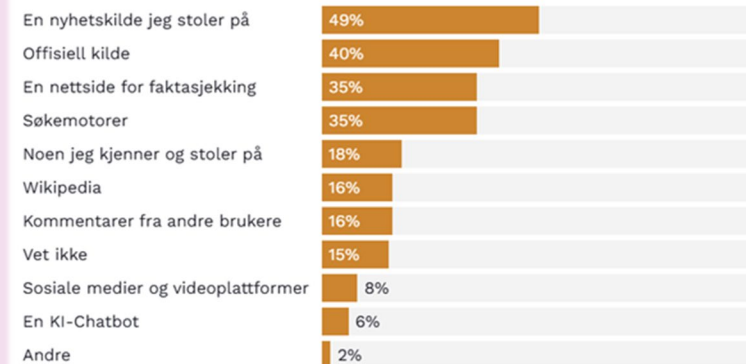
O. Objektiv – Hvilke interesser har avsender? Er de nøytrale til saken det skrives om? Er teksten basert på objektive fakta eller forfatterens egne meninger?

N. Nøyaktig – Stemmer opplysningene med andre kilder? Er språket godt eller virker det slurvete? Er kildene oppgitt på en måte i teksten som gjør det lett å finne dem og sjekke at de stemmer?

E. Egnert – Finner du svaret på det du var på jakt etter? Er teksten forståelig for deg eller forutsetter den kunnskap du ikke har? Når er teksten publisert? Er informasjonen oppdatert?

8.3 Ved mistanke om falske nyheter

Slik sjekker folk informasjon de mistenker er falske, 2025.

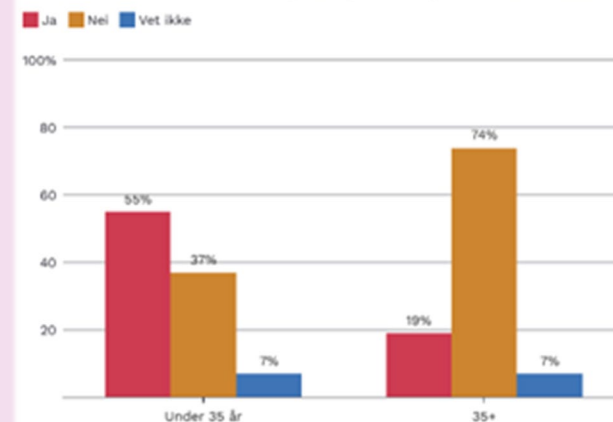

Spørsmål: Se for deg at du kommer over noe viktig i nyhetene som du mistenker at er falskt eller villedende. Hvis du bestemmer deg for å sjekke, hvilke steder ville du vanligvis sjekket? Velg alle som passer. N=2031.

Grafikk: Maria Thomassen • Kilde: [Reuters Institute](#) • [Last ned bilde](#)

8.4 Mottatt opplæring i kritisk nyhetsforståelse

Andel som har fått eller ikke fått opplæring i kritisk nyhetsforståelse, 2025

Spørsmål: Har du fått opplæring i hvordan bruke nyheter? Med dette menes for eksempel kritisk nyhetsforståelse, kildeanalyse og lignende ferdigheter. N= Under 35 år: 525, 35+: 1506.

Grafikk: Maria Thomassen • Kilde: [Reuters Institute](#) • [Last ned bilde](#)

Nyhetsbruk, UiB og Fritt ord:

<https://nyhetsbruk.w.uib.no/rapport-2025/falske-nyheter-faktasjekk-2025/>

Hvordan lese akademiske tekster?

Av Marthe Johanne Moe, NDLA. Redigert av Holbergprisen i skolens sekretariat.

Formål: Få tips om hvordan man kan lese og lære fra akademiske tekster.

Instruks: Akademiske tekster er faglitteratur som er skrevet som en del av et vitenskapelig arbeid. Slike tekster er gjerne skrevet for andre som kjenner fagområdet og kan inneholde begreper som er ukjente for en elev på videregående skole. Tekstene er ofte lange, og mangler bilder og illustrasjoner som bryter opp og hjelper deg med å forstå. Det kan derfor være krevende å holde konsentrasjonen gjennom hele teksten.

Under finner du noen råd om hvordan du bør gå frem for å lese - og forstå innholdet i - en akademisk tekst.

1. Få overblikk

- Hva handler teksten om? Se på innholdsfortegnelsen. Punktene kan gi deg informasjon om hva teksten vil ta for seg.
- Les så innledningen. Den beskriver gjerne tema, metode og problemstillinga teksten skal svare på.
- Les oppsummeringen/konklusjonen. Her finner du en oppsummering av hva forfatteren har kommet fram til og et svar på problemstillingen.

Etter at du har skaffet deg et overblikk over teksten, vet du ganske mye om den. Det gjør det lettere å forstå innholdet når du går videre inn i hoveddelen av gjennomlesingen. Om det er et krav at du skal lese hele teksten, gjør du det, men om du bare er ute etter informasjon i en liten del av den, vil innholdsfortegnelsen hjelpe deg å finne det du trenger. Uansett må du lese teksten nøye:

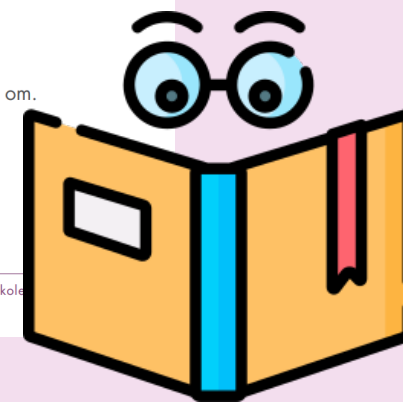
2. Les nøye

- Del opp teksten ved å stoppe opp etter et avsnitt eller to, eller når du kommer til noe i teksten du ikke helt forstår. Dette er viktig for å overvåke at du får med deg det du leser.
- Ved hvert lesestopp: Oppsummer med egne ord hva det du leste, handlet om. Klarer du det, har du forstått det du leste. Du kan streke under og notere underveis i teksten, du kan snakke med en medelev eller notere deg ting med egne ord i et dokument.
- Ta tak i det du ikke forstår. Slå opp begrep i en ordbok eller i et leksikon og/eller be noen andre forklare for deg. Dette er kanskje det viktigste punktet for å lære av en tekst.

Til slutt kan du gjøre noen øvelser for å sjekke at du har forstått helheten. Du har kanskje prøvd å forklare noe du ikke kan så godt til noen andre? Det er veldig vanskelig, hvis du har mange hull i kunnskapen. Derfor er det viktig å prøve å formulere det du har lest med egne ord. Klarer du ikke det, bør du antakelig lese det en gang til.

3. Sjekk at du har forstått teksten

- Skriv en oppsummering av hva teksten handlet om for deg selv, og det du mener er det viktigste teksten tar opp og svarer på.
- I tillegg kan du prøve å fortelle noen andre hva teksten handlet om. Da vil kanskje den du snakker med, komme med spørsmål, og du vil bli utfordret til å forklare mer.

Å vurdere vitenskapelige tekster

Av Marita Kristiansen, Holbergprisens sekretariat

Formål: Øve seg i å vurdere vitenskapelige tekster kritisk

Tidsbruk: 30-45 minutter
(man kan plukke ut noen spørsmål eller bruke alle)

Utstyr: Tekst på papir eller PC

Forarbeid: Lærer velger ut en tekst man jobber med i fellesskap, eller elevene velger selv en tekst de skal bruke i en oppgave.

Opgaven kan gjøres individuelt, i gruppe eller i fellesskap på tavla.

Instruks: Be elevene stille spørsmål til teksten for å vurdere den. Skriv gjerne ut vedlagte spørsmål og del ut i klasserommet.

Spørsmål til teksten:

- **Er teksten troverdig?**

Hvem står bak teksten? Hvis det er en organisasjon, institusjon e.l., hva vet du om den? Er utgiver eller forlaget kjent? Hva slags tekster har de ellers utgitt? Hvem har skrevet teksten? Hvis forfatteren er en person, kan du finne ut noe om hans bakgrunn, utdanning, stilling, interesser osv.? Hvem er den laget på oppdrag for? Hvor er den publisert? Hva slags kilde er dette? Har forfatteren forskningsbakgrunn, slik at teksten kan kalles vitenskapelig?

- **Hvordan fremstilles saken?**

Er avsender nøytral til saken det skrives om? Er hen objektiv eller partisk i fremstillingen? Hvorfor har man publisert teksten? Er argumentasjonen logisk og etterprøvbar? Kan du enkelt finne kildene det refereres til og sjekke om de stemmer med påstandene i teksten? Kan innholdet bekrettes av andre kilder? Stemmer de med det du vet fra før? Er språket godt? Brukes det relevant fagspråk? Er teksten oversatt? Hvem er teksten skrevet for?

- **Baserer avsenderen seg på vitenskap?**

Stemmer opplysningene med andre kilder? Vil du si dette er en primær- eller sekundærkilde? Hvordan fremstilles f.eks. tallmateriale/statistikk? Er resultatene etterprøvbare? Hvilke metoder er brukt for å finne resultatene? Når er teksten utgitt? Har det skjedd endringer eller kommet ny kunnskap på feltet etter at den ble publisert? Er teksten fagfellevurdert?

Det Bergenske Dampskibsselskap
under andre verdenskrig

Sannheten under okkupasjonstiden
Et historisk forskningsprosjekt av Håvard Dingen og Benjamin Aanes

2021

EFFEKTEN AV
HØYTLESING

—ER DET SAMMENHENG MELLOM Å BLI LEST FOR SOM
BARN OG LESEVANENE MAN HAR SOM UNGDOM?

ISTF VESTBY VIDEREĞÅENDE SKOLE

«Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis.»

(Overordna del av læreplanverket del 1.3)

Opplevelsen av overgangen fra elev til student

Opplever studenter ved grunnskolelærerutdanning og barnehagelærerutdanning at videregående skole forberedte dem godt til videre utdanning?

«Jeg opplevde at det var et ganske stort gap. Videregående forberedte meg i liten grad med tanke på selvstendig arbeid og arbeidsmengde» - respondent 1

«Opplever det bra, synes det er behagelig å få styre mer av hverdagen selv og at det er lagt opp til egenstudier» - respondent 2

Blir jeg studieforberedt?

En studie av hvilke norskfaglige ferdigheter som er viktige i høyere utdanning, og hvilke kompetansemål i norsk på videregående som fremhever disse ferdighetene

Brynjar Morka Mehlium

Mal 1 (en variasjon over IMRoD)

Tittel

- Ber være både informativ og interessant for å vekke leserens interesse

(Forord)

- Ikke obligatorisk

Innholdsfortegnelse

Innledning

- Hva handler forskningsprosjektet om?
- Hva er problemstillingen du skal finne svar på?
 - Eventuelt: - Hvorfor er dette interessant?
 - Hva håper du å lære mer om?
 - Hva gjorde at dere valgte dette temaet?

Teori og metode

- Hva har blitt gjort av tidligere forskning på dette?
- Presenter kort det dere skal forske på.
- Hva skal dere bruke av teorier og hvorfor valgte dere denne/disse?
- Hva skal dere bruke av teorier og hvorfor valgte dere denne/disse?
- Beskriv metoden. Hvordan går dere fram for å finne svar på problemstillingen?
- Hvorfor valgte dere denne fremgangsmåten?
- Hvordan har dere vurdert forskningsetiske spørsmål knyttet til metodevalget?

Resultat og analyse

- Presenter datamaterialet dere har samlet inn/funnet.
- Gå igjennom relevante funn og pek på hva som er fremtredende og interessant

Diskusjon/Refleksjon

- Reflekter over hvordan og hvorfor funnene besvarer forskningsspørsmålet
- Hvordan belyser teorien dere valgte, datamaterialet deres?
- Hvordan stemmer funnene overens med tidligere forskning/andre teorier eller perspektiv

Refleksjon over prosjektet deres

- Hva gikk etter planen og hvilke utfordringer støtte dere på?
- Hva kunne dere gjort annerledes?
- Hva kan funnene deres brukes til?

Konklusjon

- Oppsummer svaret dere fant på problemstillingen
- Hvordan kan man eventuelt forske videre på dette?

Tillegg

- Litteraturliste [obligatorisk]
- Spørreskjema
- Kodebok
- Transkriberte intervju
- Andre vedlegg som kan gjøre det lettere for juryen å forstå innholdet i artikkelen

FRISER OG PRISVINNERE

NOMINASJONER

ARRANGEMENTER

HOLBERGPRISEN I SKOLEN

OM HOLBERGPRISEN

Hjem — Nyheter — Mari Eldegard Heie – finalist i 2021

Mari Eldegard Heie – finalist i 2021

Foto: Mari Eldegard Heie

I 2021 gikk Mari Eldegard Heie i 1STF på Vestby videregående skole. Hun og klassen hennes tok [andrelassen](#) i Holbergprisen i skolen det året. De forsket på lesing og brukte spørreundersøkelse som metode for å finne svar på problemstillingen sin.

Sist endret: 15. januar 2026

Publisert: 15. januar 2026

Les om prosjektet til 1STF her:

Søknadsfrist for
skoleåret 2026/2027: 1.
oktober

<https://holbergprisen.no/slik-soker-du/>

For skolebesøk:
marita.k@uib.no